

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő, Fűvészkert utca 1080.</p>
--	---	--

A próféczia jelentősége a kijelentésben.

(Vége.)

Ez azon nézet a messiási próféczia beteljesedéséről, mely ápoltatik és hangsúlyoztatik napjainkban azok által, akik rendületlenül hívén minden idők és korok egyházával, hogy Jézus az Istentől adott Krisztus, kiben az ő ígéretei igenek és ámenek, érzik mégis, hogy a régi hitvédelem módosítása multhatatlanul követeltetik a jelenkori kritika és exegetika által. A virágot és a gyümölcsöt látják ok Krisztusban s a keresztyénségben és a bimbót az ősi prófécziában. Az összes őszövségi eszmények tökéletes megvalósítását látják ok a názáreti Jézusban. Nemcsak ezt, de többet is látnak ok a keresztyénségben, mint amit az ő hitők szerint látni le lehet a héber prófécziában, eltekintve azon világosságtól, mely a beteljesedés által öntetik ki arra. Nemcsak Krisztus isteni küldetésének bizonyosságát látják ok a prófécziában; de egyenesen Krisztusban találják meg a kulcsot a próféczia értéséhez, az ősi jóslatok talányához; a világos megfejtését annak, amire azok csak homályosan czélzának. A keresztyénség magában foglalja szerintök mindazt, amit a próféták tanítottak, és még többet is — épen mint az élő növény magában foglalja a maga életét és még többet is, mint a mag életét; épen mint a nap magában foglalja a hajnal világosságát és még többet is, mint a hajnal világosságát.

Ezen felfogás szerint Krisztus maga, első sorban az ő saját bizonyága; és a helyett, hogy a próféczia által (t. i. a keresztyén beteljesedés világától eltekintve értelmezett próféczia által) bizonyíttatnék be következtetésszerűleg az ő Krisztusvolta, ő maga teszi egyenesen az ő benne hívőket képessé arra, hogy a prófécziákat helyesen értelmezzék és arra, hogy azon megegyezésben és összhangban, mely helyes értelmezés mellett, azok közt és az ő jelleme és történelme közt találhatik, egy oly isteni cél bizonyosságát lássák, mely végig fut az összes előzőidőkön keresztül és ő benne éri el teljes megvalósulását. És valóban, így áll nagy mértékben, a tényleges állapot. A prófécziák nem olyanok, hogy az ember már azok pusztá idézése által azonnal elhitethetné bárkivel is, hogy a názáreti Jézus a Krisztus. Nem; sőt inkább olyanok azok, hogy csak akkor, midőn már valaki más alapokon elfogadta Jézust, mint a maga Urát és Idvezítőjét, válik bennök mindaz. a mi előbb talányszerű vala, világos értelművé. A prófécziából vont bizonyítás nem számtani szigorúságú; az az ember, aki nincs lelkileg elkészítve, érezni annak erejét, kitérhet az elől. A különös jóslatok

számára kereshetők más beteljesedések is, mint azok melyek az Urnak életében találtak; és az általános prófécziákat illetőleg, melyek a messiási eszményeket foglalják magokban, felvehető, hogy a próféták nem gondolták az eszményeket úgy, mint egy személyben találkozókat; sőt hogy nem is gondolhatták úgy, lévén azok természetűl összeegyeztethetlennel. Mily távol áll a próféczia attól, hogy ellenállhatatlan bizonyosságul szolgálna, eléggé látszik azon fogadtatásból, melyben Jézus részesítették az ő kortársaitól. Ezek ugyanis, bár jól ismerték a héber szentírás betűjét úgy gunyolták mégis mint esztelent, idéltent az ő messiási igényét. Még azon keveseknél is, akik hittek ő benne, a hit nem a prófécziából vont bizonyításnak volt eredménye. A hívők nem tanulmányozták előbb a prófécziákat s jövének azután Jézushoz tanítványul; előbb Jézushoz jövének ok és azután tanulák meg, miként értelmezzék a prófécziákat. A próféczia kellő értelmezése nem az oka, hanem az okozata volt az ő hitőknek. És ez így áll a keresztyének élő tapasztalatában is általában. A próféczia semmit sem használ azoknak, a kik nem hisznek; és csak azoknak használ az valakit, a kik hisznek. Krisztushoz mi az ő saját személyes vonzerejénél, magával ragadó tekintélyénél fogva jövének és ő nála, az ő iskolájában tanuljuk meg, hogy miképen olvassuk és értsük az őszövséget. Ebből azonban korántsem következik, hogy a prófétai bizonyítás semmit sem ér. A próféczia kétségkívül a hithez szól először; de aztán annak mélyebb jelentése hitből magasabb, erősebb hit előhozásában jelentetik meg. Lehet, hogy a prófécziának nem sikerül, a hitetlen embert Krisztushoz vezetni; ugyde midőn valaki egyszer hívővé lön, teljesen megerősítették a maga hitében azon benső őszhangzat által, mely a próféczia szelleme és a Krisztus tanítványa között létezik. És amint az ő hite növekedik értelemben, mélyed mindinkább az ő érzeke is a terjedelem iránt, mennyiben teszi Jézus bizonyágtevése a próféczia szellemét. Lehet, hogy őt először csak azon megegyezés üti meg, mely egy pár széles prófécziái körvonal között és Krisztus s a keresztyénség történelme között létezik — talán p. o. a Jeremiás által jóslott ujszövség; a szellemi vallás, melyet az összes próféták sürgetének; az igaz vallás kiterjedése minden népekre; a Jahve szolgájának, mint az új idők hirnökének, küldetése és az ő szenvedései, melyek magas hivatása betöltésében fognak rája nehezenni. Lehet, hogy eszerint a próféczia szelleme, mintegy kezdetül a legjobb dolgokat czélozza először, azon válogatott helyeket a prófétai iratokban, amelyek a keresztyén vallás előintelmét

foglalják magokban. De aztán lassanként mindig többet czéloz az — sőt czélozza magát a lelket, mely élteti a prófétai jóslatokat kezdettől végig; nemcsak a virágot, hanem a nedvet is, mely áthatja az egész növényt; nemcsak a kevés kiváló helyeket, hanem az egész irodalom folyamatát és irányzatát. Most már az egész ó-szövetség úgy jelenik meg, mint egy nagy organismus, melynek végoka a Krisztus. Mídon ez álláspontot elértük, teljes egykedvűséggel tekinthetünk azon vitákra, melyek az egyes, különös jóslatok értelme felett folytattatnak; mert tudjuk, hogy a profécziából vont bizonyításnál egy egész erdővel van dolgunk, nem pedig csak egyes faágakkal; a csillagok égővezetével, nem pedig csak egyes, szórványos csillagokkal. És mégis és éppen azért hinni tudjuk most már, hogy még azon különös jóslatok is, melyek számára a hitetlen kritika valamely nem messiási értelmet akar felfedezni, mindannyian istenileg czélzott vonatkozással birnak Krisztusra. Azon feltűnő megegyezések, melyek ezen jóslatok némelyei és a Jézus életének eseményei között léteznek, bár úgy tűntek is fel előbb, mint pusztán esetlegesek és meglepők, úgy jelennek meg most már előttünk, mint természetesek, oly természetesek, amily természetes az a megegyezés, mely létezik valamely organismus szerkezete és annak környezete között; vagy a fiu arcvonásai és az apa arcvonásai között. Hasonlóképen az a tény, hogy Izrael történelme, a kiválasztott nép egyes tagjainak tapasztalata és a lévitikus intézmények, mindannyian azon jókat árnyékolák elő, melyek Krisztussal következtek be, teljességgel nem látszik hihetetlennek a hit álláspontjából. Ha elfogadtuk egyszer tanként, hogy Krisztusban Istennek azon dicső váltságczélja valósult meg, melyre nézve az összes előző történelem előkészületül szolgálta, akkor nem lehet többé nehézségünk annak hivésében, hogy egy isteni teleologia rejlik benmaradólag Izrael történelme minden kiváló mozzanataiban; vallásos szer-tartásaiban; legjobb királyainak életében; a próféták azon nyilatkozataiban, melyek elsöleg a prófétai idővel összeköttetésben álló eseményekre és körülményekre vonatkoznak. A rituális intézmények tipikus értelme és a profécziák kettős jelentése, természetesen, titokzatos dolgok, melyek a tulbuzgó és tapintatlan magyarázók kezében könnyen büvölésféle és képtelen dolgokká fajulhatnak; ugyde a hitetlenség gyökeres ellenkezése végre is nem ezek ellen irányul, hanem az ellen, amit ezek feltételeznek — t. i. az isteni kegyelemczél ellen, mely mélyen ápoltaték a legrégebb időktől fogva; nem tévesztetett el szemelöl soha; fokozatosan fejlődék tovább az idők folyamában és végérvényes tetőpontra jutta Jézus Krisztusban. Csak, és csakis azok előtt, a kik kételkednek, vagy hitetlenkednek az isteni kegyelemczél központi dolgában, képezheti a teljes ó-szövetség messiási jellege komoly botránkozás kövét.

Bethlendi Endre.

Egy két szó a vasárnapügy érdekében.

A kérdésnek még hajlamától is tisztán nyilvánítom, miszerint magamat is azok sorában tudom állani, kik prot. keresztyéni őszinte, tehát nem képmutatói tettetett fájdalommai szemlélik vasárnap s több ünnepeinknek megbotránkoztató munkák és kihágások általi megszentelteleni-

tését, és vallásos buzgóságu óhajjal várják keresztyéni életünknek ama szép idejét, melyben a vasárnap városon és falun valóban az Ur napja leend.

Mint ilyen éber érdeklődéssel veszem lapjainkból tudomásul azon mozgalmakat, melyek e most jelzettem óhaj valósítása czéljából egykor máskor tétetnek. S ez érdeklődés ama rajtam erőt vevő hatalom, mely parancsolja, hogy ha lehet, legalább egy két szót én is szóljak csak úgy mint „domi doctusi“ bölcsességem egyszerű nyelvének, igen gyenge hangján lehető.

Ha gyenge is hangom, legyen tehát szabad egy két szóban elmondanom mit őszinte ügybuzgó érdeklődésem ad nyelvemre!

Tudom t. olvasó, hogy Balogh Ferencz ur eszmészikrája gyuanyagot találván, megalakult tiszántuli egyházkerületünkben a vasárnapügyi bizottság; tudom hogy e bizottság ügybuzgalmának igyekezete — habár több helyeken lelkesültünk is megérteni a kiáltó szót — a semminél csak valamivel jutalmaztatott több sikerrel. Mi ennek oka?! Véleményem szerint nem más mint az, hogy nemzetünknek a vasárnapi ünnepet lenéző, fitymáló betegsége annyira üdült, hogy a gyógyulást eszközlő orvosságot nehezebb elkészíteni, mint egyelőre gondolták; minden alkalmazás alkalmával arról kell meggyőződni, hogy e vagy ama gyógyfű, még is hiányzik a vegyüleből. Ugy vélem, hogy a vasárnapügyi bizottság ez év elején Debreczenben tartott gyűlésében ily gyógyfűvekhez nyult, midőn a conventhez intézendő felterjesztésben kérelmezi, hogy az kérelmezze az országos törvényhozás újabb s célravezető intézkedését a vasárnap megszentelésére, s ugyanakkor egy négy pontu indítványt is szerkesztett, hogy a felett egyházkerületünk legközelebbi gyűlése vizsgálatot tartván, ha jönnek látja léptesse azt életbe. Az én számos ismeretekkel nem bővölködő fejmemnek ez utóbbi s az indítványokban nyilvánuló gyógyfűvek orvosságba vegyítése, jobban tettsett s nagyobb örömmel fogadtam azt igaz, mint a velem szemközt dúsgazdag Könyves János ur. Hanem azért lépjenek bár életbe a vasárnapot megszenteltető megyei és kerületi társaságok, bizottságok szerves összeköttetésben: én mégis tartok tőle, hogy minden csak papiroson marad, a bizottságok gyakorlati munkásságából, szerves érintkezésekből s ohajtott eredményéből még egy jó darabig semmi sem lesz a gyakorlati életben. Ezt merem mondani azért, mert úgy tapasztalom, hogy a leghatásosabb gyógyfű a bibliai-vallás erkölcsiség ügye iránti meleg benső érdeklődés, kitartó buzgalmu tevékenység, magyar prot. egyházunk mezején nem terem kellő mennyiségben; hanem igenis felesen az ártalmas közöny, a törvény végrehajtására mit sem adás gyomja. Aztán korunkban a törvény őreinél divat a nép félelme, annak imádása; az arra hajlammal, természettel bíró tömegnek bátorsága van rakoncátlanzkodni, féktelenkedni; mert tudja, hogy vele szemközt nincs erkölcsi bátorság. S ez az oka, hogy sok helyt a lelki ismeretes és felsőbbsege papirosi rendeletének az életben érvényt szerezni törekvő lelkész a „törvény boldja“, mert a törvényért kitévén magát ha visszatetszéssel találkozik, zugnak reá, nincs pártfogására zugást csendesítő kemény hang; s ennek oka abban rejlik, hogy korunkban az egyházi téren inkább mint a polgárin ezek a divatos jelszavak: csak szépen, szépen, szeliden, alázatosan a néppel; mert így illik a Krisztus szolgálóihoz. Tehát az erélytelenség-

gig finomkodnunk kell, hogy valamikép meg ne sértsük a finomságra még nem művelt, csak hetykélkedő durva sokaság szólását, magaviseletét.

Miért őh, miért terhelnék hát az esperes urak az alanti lelkészeket az irodalmi mozgalom anyagi támogatására szükséges pénzgyűjtésekkel s miért magukat is? talán hogy pusztában kiáltozván veszítsük hitünket s elkedvetlenítsük még az adakozni szeretőket is?! hiszen a példaul felhozott felső szabolcsi első föllekesülés mutatványa is bizony csak „szép kevés“. Ott van a Czelder vasárnapja és Csécsi dicséretre méltó téli ujsága s ha kimutatnánk, hogy maguk a lelkészek és tanítók egyházmegyénként mily mérvben pártolják: bizony elszégyelné magát az a két erkölcsi osztály midőn látnia kellene magában, hogy kebelében mennyire elhanyagolt az erkölcsi-kötelesség teljesítése. Így lévén a dolog: a néptől ugyan mit várjunk?! Elég, nagyon elég most uraim a domestikára adakoztatni. S ha arra adnak elég most uraim a vasárnap megszentelésének szent céljára valamennyit — hisz az is igaz, hogy nem csak anyagi de lelki szegénység is van, és a valódi keresztyén ember nem csak kenyérral él hanem Isten igéjével is — hogy minden egyházban a népesség aránya szerint, több kevesebb példányban ingyen járhasson valamely szivnemesítő, buzdító olvasmány.

Ezzel egybefüggőleg ha magyarázhatja, magyarázza meg maga a ft. egyházkerület, hogy általában mit kell érteni az 1868-ki LIII-ik t. cz. 19-ik §-ában említett: „nem elkerülhetlenül szükséges munkán“, mert e záratlan kapuhoz hasonló kifejezés a vasárnapra s többi szent ünnepeinkre mit sem adó egyének, községek városok életszüksége szerint, épen az ünnepek megünneplésével ellenkezőleg magyarázható lévén, egyiknek egy, másiknak más dolog elkerülhetlenül szükséges, ilyen munka volt ama hajdani uré is ki a „szent napon“ vadászatra hajtotta cselédségét, kell tehát, hogy e tekintetben is ne az alanti közegü lelkész legyen a homályos §. alá világosítóul nyomtatott jegyzet. Szükséges továbbá, hogy hozassék szigoru törvény arra nézve, hogy a bizottságok a célba vett istentiszteleti formában vándorgyűléseket tartsanak és a gyűlések figyeime a maguk körüli jól széttekintésre legyen fordítva, hogy a közönyösségeket, pontatlanságokat, visszaéléseket, vasárnapot megszenteltelenítő kihágásokat, mindenütt felismerjék s az esperes urak komoly felelősség terhe alatt legyenek kötelezve ellenőrködni, hogy ne palástolgattassanak, hanem feltüntessenek a hiányok. Valóban uraim, szigoru rendszabály kell nálunk fent és lent, mert ha még egyszer úgy dicsekszünk is művelt népünkkel, tagadhatatlan, miszerint nem vagyunk oda érve, hogy a szép szó foganatosabb lehetne reánk nézve, mint a verés. — Állítam, hogy fent úgy mint alant szigoru törvényre van szükség. Nehogy én — a személyeskedés vádjával terhelt, — neveket említsek, állításom igazolásául csak azt mondom: nem alapnélküli népünk azon köztudata, hogy tekintetes, nagyságos, méltóságos, excellentiás uri uradalmakban vajmi sokan nem adnak semmit se ünnepeink megünneplésére és ünneptetésére, nevezhetnék meg egy nem régiben magas állásra emelkedett nagy urat, ki előbb is nem utolsó helyen állott egyházi kormányosaink közt és birtokán vasárnap reggel látták hiveim csépettetni a buzát. Tudott róla valamit vagy nem egyaránt hibás; mert a főnek ismerni kell a ta-

gok mozdulatait. Szólhatnék ilyen formát szolgabírókról is. Ha igaz, hogy főtől árad a víz; lehet-e alant másként mint fent?! s ha fent is sem az írott — mert eddig is voltak törvényeink — sem a kebel törvényének — mert eddig is a lelkiismeret is rendelte a vasárnap megszentelését — nincs engedelmisséget parancsoló tekintélye: lehet-e alant, hol fejletlenebb a gondolkodás, nem oly nemes az érzés, tökéletlenebb a szemérem, nincs szerepe a külső illemnek és nem példaadás, hanem a példa után menés a hivatás s midőn a régieket megakarjuk változtatni, míg igazán erős gát nincs: visszaszoruló-e a már annyi romlást okozó és még folyvást veszélylyel fenyegető hullámzat?! — Legyen kinek, kinek hite szerint, de én nem hiszem! Majd ha a kicsapott ár medrébe vissza szorítottatik és nagy uraink, nagy példák maradnak a szép példaadásban: akkor lehetünk szelidebbek. Midőn a vasárnapot megülő szokás úgy második természetünké válik mint most annak meg nem ünneplése, akkor nem tudván mivel foglalkozni, testi heverésünk unalmában lelkünk a maga eledelét keresve keresi, ohajtva ohajtja olvasását a vasárnap megszenteléséről szóló, arra buzdító olvasmányoknak, melyeknek lelki életszükségeit érezvén hiszem pénzt is kész leend azokért áldozni s áldozat készsége csak fokozódik midőn a vasárnap megünneplésének szép történeteiben, a maga szép élettörténeteiket keresztyéni magaviseletét látja lelki szemeibe tükröződni.

Nagy Elek.

református lelkész.

(Vége köv.)

Egyről másról a gyakorlati életből.

Nem ujat akarok mondani, nem valami még eddig nem hallott fontos tárgyat akarok e becses lap tapasztalt olvasói előtt megvilágosítani; csupán egyet mást akarok elmondani a gyakorlati élet köréből. — Teszem ezt azon szempontból, hogy annyira elágazók ma a lelkészi teendők, s annyira különbözők abban az eljárások, hogy azokra nézve egymástól tanulnunk kell! Igen sok dolog van a lelkészi élet terén olyan, a mi ha csak általánosságban tekintjük kicsinyesnek tűnhetik fel; de ha azon helyi viszonyokból tekintjük, a hol, és a melyekben azok felmerültek: már nagyon fontosak s határozók lehetnek úgy az egyén mint a gyülekezet életére nézve! — Sok tekintetben mindig jobban szeretek scrupulosus lenni mint nem; ez alkalommal a családi értesítőkről mondom el scrupulositásomat.

Békésmegyében kimondta a törvényszék, hogy minden hagyaték, illetőleg átiratásnál a községi bizonyítvány mellett a családi értesítő is mellékeltesék; sok még régi átiratás lévén: jóval több családi értesítőt kell kiadni mint az előtt. — Mihelyest jön valaki családi értesítőért, igen sokszor azon kezdi hogy elmondja, hogy az a hatóság vagy hivatalos közeg, mely hozzám küldte, megmondta, mennyi bélyeg kell reá, s megmondta mit lehel abból kihagyni, — Elmondom neki, megmagyarázom, hogy a törvény értelmében milyennek kell lenni a családi értesítőnek; hogy érdekében áll az embernek egyszer állítani ki szabályszerűen — habár költségesebb is — minthogy kihagyásokkal beadva büntetés mellett visszaküldjék. — Példára hivatkozom, sokról meggyőzőm, de nincs az az ékesszólás, melylyel meglehetne

győzni arról, hogy ha mindent bevezetem — az utasítás szava szerint — ennyi és ennyi felesleges kiadással terheltem . . . — Van-e könnyebb, mint a kiadást különben sem szerető félt arról győzni meg, hogy az felesleges kiadás volt; hiszen mindnyájan tudjuk, hogy az emberi természet gyengesége mindig hajlandóbb azt hinni mi érdekeinek megfelelőbb, könnyebb, — habár nem igaz is — mint annak az ellenkezőjét meg . . . Hogy ez aztán, — mindenben anyagiakat kereső korunkban — nem építi azon szeretetet s jó viszonyt — melybe a lelkésznek, s hiveinek kell lenni: azt hiszem mondanom sém kell!!

A „Protestáns Pap“ ezen becses szak folyóiratban, mely napról-napra jobban igazolja szükségességét, felvetett ezen fontos kérdés, legyen szabad tárgyunkra vonatkozólag az 1881. januári számból a következőket idéznem: „Családi értesítőre az érdekletteknek részint a hadkötelezettség alól fölmentetésért, részint örökösödhetőségért van szükségök. Mindkét esetben csakis arra van szükség, hogy a családnak élő tagjai legyenek kitüntetve, és így egyéni nézetem szerint a kiskorúságban, és így utódok hátrahagyása nélkül elhunyt családtagoknak az értesítőbe jegyzésére nincs szükség, mert azon családtagot — melynek feje a sorozás alatt levő fiúnak hadkötelezettség alól felmentetéséért azért folyamodik mert arra mint családfentartóra van szükség — az elhunyt fenn nem tarthatja; s oly családtag, ki utódok hátrahagyása nélkül hunyt el: nem örökösödik a családi hagyatékban. Ebből logice következik, hogy a kiskorúságokban, utódok hátrahagyása nélkül elhunyt családtagoknak a családi értesítőben kimutatására sem ujonczozási, sem örökösödési ügyben szükség nincs.

Én e kérdés tisztázása végett irtam a nm. cultus miniszteriumhoz, hogy az igazság és pénzügyi-miniszteriumokkal egyetértőleg legyen szives a lelkészeknek a családi értesítő miként kiállításánál zsinórmértékül szolgáló utasítást adni, de a felíratra válasz mindeztideig nem érkezett. Mig felsőbb helyről utasítást nem nyerünk — a kiskorúságban elhalt egyéneknek a családi értesítőből kihagyására fel nem jogosítottunk, mert habár felesleges is azok kimutatása de kivagyunk téve a büntetés lehetőségének. Az apa és anya születési éve kihagyható így ír Pap Gábor (ha nem csalódom a dunántuli egyházkerület főtiszt. püspöke.)“

Tovább lapozván a „Prot. Lap“-ot találtam egy másik nézetet is, melyben Tiszántuli így distingvál: az értesítőket illetőleg különbség teendő a katonai ügyben és örökösödési ügyben kiállítottak között. Az elsőt a törvény szabályozta, meghatározván rovatait, szigoruan előírván hogy abból még a meghalt családtagnak sem szabad kimaradnia. Az utóbbira nézve csak a bélyeg törvény intézkedik, meghatározván, hogy a hány adatot igazolunk: annyi 50 kros bélyeggel lássuk el. Az örökösödési ügyben kívánt értesítőkre, sehohsem mondja a törvény, hogy abba még a meghaltak adatai is kiteendők, nem szabályozza alakját, és rovatait. — Tiszántuli azon nézetben van, hogy azok kik örökösödési ügyben oly értesítőt adnak ki, melyen mind az élő, mind a meghalt családtagok minden adata ki van téve: egyfelől felesleges teherrel rótták meg önmagokat, másfelől szükségtelen kiadással terheltek a feleket.

Ugyanannyi nézetet idézhetnék az ellenkezőre nézve is (a szerkesztőség és Guggenberger) hogy legyen a család-értesítő mind katonai, mind örökösödési ügyben mindig tel-

jes! — szükségesnek láttam ezeket felhozni azért, hogy meglássuk a gyakorlati élet emberei miként vélekednek e tárgyban, hogy minél több eljárást ismerve nézetünk annál tisztultabb lehessen!

De épen az, hogy e tárgyban oly tekintélyes emberek mondják el pro és contra nézetöket: világosan mutatja, hogy most a családi értesítők kiadásánál egyforma eljárás nincs! Mindazon fontos szempontokból melyekkel a lelkész gyülekezetéhez kötve van: nélkülözhetetlen szükséges volna, hogy a lelkészeknek a családi értesítők mikénti kiállításánál zsinórmértékül szolgáló utasítás adassék. — Nélkülözhetetlen ez, mert a gyülekezet anyagi érdekeinek helyes felfogása azt hozza magával hogy a hiveket felesleges kiadással ne terheljük; de nélkülözhetetlen ez azért is, hogy eljárásaikban legyen meg az egyformaság, egyöntetőség, mely mint a catholikusoknál látjuk mennyire képes mindennél a sikert biztosítani! — Ha már ilyen zsinórmérték lesz: akkor nem adhatnak a kivenni akaró fél ügyvivői más utasítást, mint a mi a rendszabályból először is ismeretes, s ezzel elenyészik ránk nézve a tanácsolás odiuma; de elenyészik az a mostani állapot is, hogy egyik helyen beírják a kiskorukban elhaltakat a másik helyen nem; egyik helyen kiírják a szülők születését, a másik helyen feleslegesnek tartják; egyik helyen ha az illető másutt született, utána járnak beiratják míg más helyen az észrevétel rovatában csak a születés helyét írják be . . .

Hogy érkezett-e főtiszt. Papp G. felíratára leirat nem tudom, de hogy ez ügyet tisztázni kell; azt hiszem ezt nem csak magam, de mindnyájan érezzük. — Az a célja jelen felszólalásomnak is, hogy azok kiket már az élet megtanított, mondják el miként lehetne a családi értesítők kiadásán könnyíteni!

Megvallom én e z t szeretném, és sok tekintetben osztom tiszántuli nézetét; nem hiszem hogy valami nagy bünt követnék el akkor, ha a csak pár napot élt kiskoru adatait ki nem írom, főleg oly esetben, a mikor egy néven volt 4, meghalt belőle 3. — A bélyeg-törvény sincs megsértve, mert az adat szerinti bélyeg fel van ragasztva; arra a szegény emberre nézve pedig a kinek így egy pár bélyeget megta- karítok: lehet, hogy az a forint nagyon is életbevágó. — Én népünk viszonyait az állam folytonosan növekvő terheivel, gyakran a mostoha idővel szemben oly nyommasztónak találom, hogy a legkisebb eszközt is szükségesnek tartom megragadni arra, hogy ha legalább egészen a terhet meg nem könnyíthetjük is: legalább felesleges kiadással ne terheljük.

Én helyzetünk javulását a terhek lehető könnyítésétől s helyes felosztásától várom!

Könnyíteni szeretnék, de ezalatt nem azt értem, hogy minden szükségeseket elhagyjunk, s itt eszembe jutnak a lelkészi hivatal azon kiadványai, melyek bélyeggel ellátandók. Tapasztalásból láttam, hogy mennyire nincs meg ebben sem az egyöntetőség, hogy rontják a másik tekintélyét! — Legyen szabad erre is egy példát idéznem: helybeli völegény vesz vidéki leányt, megmondom a feleknek, hogy a szükséges iratokat keresztlevél, hirdetési bizonyítvány stb. szerezzék be természetesen bélyeges iven, de a honnan hozni kell, kiadják minden bélyeg nélkül azt mondván, hogy az reá nem szükséges. Elhal a férj neje, szüksége lesz ismét hasonló okiratokra — ha én bélyeggel adom ki — de nem is

adhatom másképen, nem jogosan mondhatja-e nekem a fél, hogy felesleges kiadással terhelem, mert hisz ugyanazon helyen bélyeg nem volt szükséges. Hiszem, hogy nem jövök magammal ellenkezésbe, midőn azt állítom, könnyíteni kell, de nem mindeneknek elhagyásával.

Az élet a legjobb tanító, én tőle tanulni akarok . . .

Böszörményi Béla.

„A tüfoka“ és még két más szentirati hely.

(Vége.)

A felemlített három nehéz helynek mily könnyű s természetes magyarázatot ad, minden mélységes exegetálás nélkül, a hajdani, de ma is a helyszínén felismerhető megtalálható körülményeknek s szokásoknak ismerése. És mennyire mutatja azt is, hogy a hajdankorba visszamenés s ott buvárlás, és a régi történetek mezejének a helyszínén való megismerése nélkül, mily tévedező lehet minden nehezebb bibliai helyet illető értelmezés, — az oly értelmezés, mely csak a jelen s itt ismert oly forma körülményekből következtet s fonja okoskodása fonalát; és oly jelentésben veszi a szavakat, mint a mihez mi itt szoktuk, vagy legfeljebb a mint az itt tropice is használtatni szokott. Ki tudja, hogy mily egészen más s meglepő kedves világot vetne az irás sok gáncsolt helyére a multba visszamenés, s így a helyszínén megismerése ama helyekre természetes világot vető életnek s körülménynek? Pedig ez épen lehetséges. Mert ama régi élet és körülmények vagy folytatva ma is megvannak vagy nyomaik feltalálhatók. Hiszen a keleti népek, kívül esvén a sajátlagos átalakító civilizatio határán, e mellett nagy részben polygamiában élvén, századokon keresztül mindig egy állapotban maradnak. Az öregebb Coquerel határozottan állítja, hogy a polygamiában élő népek: nem haladók, tespedők (stationnaires), és hogy csak a monogamiában élők: haladók vagy mozgók (mobiles) *Le christianis me experimental. Paris 1847. 1 (160.)*

De az utazók is, mint tudósításaikban olvassuk, általában úgy találják, hogy nemcsak Afrika legnagyobb része olyan ma is mint volt Herodot idejében, hanem felső Ázsia mai népei is jó részben olyanok, mint voltak több ezer évvel ezelőtt. Egy a Tigris és Eufrat vidékeits általában a Xenophon nagyhirű visszavonulása hosszú utját bejárt tudományos utazó, utazási leveleiben, nem oly régen, mintegy csudálkozva írta, hogy a Xenophon által utjában talált s leirt helyek, népek s dolgok jellegét, jóval több mint kétezer év alatt (mert a Babylon vidékein Artaxerxes által megvert, s fejét: Cyrust vesztett kisázsiai seregtől elvált s vezéreit a csatában elvesztett lacedaemoni tizezernyi vert had, Xenophon önkéntes vezérlete alatti vissza-haza vonulása Krisztus előtt az ötödik század vége felé történt) az idő alig érintette, sőt sok részben egészen érintetlenül hagyta.

De még a civilizatio sem törli le, századok során is, annyira a multak történeteinek a hely színén hagyott minden nyomait, hogy az erős szemlélő, vagy nagyon kifejtett érzékkal bíró tudományos buvár, sőt csak helyes térképeken is, a történet folyását felismerni s kísérni ne tudná. Ime a nagy tudományu néhai Révész Imre „Etel laká“-ban arra utasítja olvasóját, hogy tegyen maga elébe egy jó földab-

roszt, hogy azon, a több mint ezer évvel történt utazásokat vele láttassa s ez által a Balmaz-Ujváros mellett általa éles szemmel felfedezett „Etel laká“-ba bevezesse.

A bölcs és tudós költő Kölcsey Ferencz pedig Obernyik, korán elhalt fiatal költőnek, midőn nála (a mostani nevezet szerint) joggyakornok volt, azon kérdésére: „Tekintetes ur! mit kell az embernek főképp tanulni, hogy tudós vagy tudományos ember lehessen? így felelt: „Geographiát“. Hát azután, kérdé ismét Obernyik. „Geographiát“ válaszolt ismét a tudós. — Igen kérem, dehát azután? ismétlé Obernyik. „Geographiát“ mondá újból Kölcsey — hozzá tévén: a többi aztán majd megjön. — Nagy fontosságot és nagy súlyt ad a geographia tanulásának hogy azt Kölcsey ajánlja és oly szorgosan és mindenek felett. Tehát a geographia — ő szerinte — minden tudományok alapja de ha az, mennyivel inkább mellözhetlen alapja az, kiválólag, a minden korok történetei, sőt ész- és nyelvjárása ismerésének.

De hát magának a hely színének nagy készütséggel tanulmányozása és megismerése mily új világosságot vethet a multban megirt dolgokra. Ime a nagy tudós Renan a „Vie de Jesus“ czimű nagyhirű művében a szent föld látását és az illető egyes helyek megismerését magára nézve revalationak mondja, s aztán így folytatja: „J' eus devant les yeux un cinquième evangile, laceré, mais lisible encor“ (Párisi 9-k kiadás XLIV. lap.) Tehát még a nagy tudományos apparátussal bíró Renan is, egy addig nem ismert új könyvet, egy új — ötödik — megszakadozott, de olvasható evangéliomot látott maga előtt feltárulni — a helyszínén. De így történnék az minden más tudóssal 'is. Sőt történnék már nagyban, midőn a régiség buvárai nemcsak a helyek felszínén, hanem a föld alatt, a mélységben is nagy szorgalommal keresik az eltemetett régi történet-könyveket. Csak a Spahira-féle csalások ne tennék kétevéssé a leletek s adatok hitelenségét!

Néhai Kerekes Ferencz volt debreczeni tanár, a kit szoboszlai Pap István püspök „igazi tudós“-nak, a magyar tudós társaság pedig „méjjelmű“-nek mondott, — ez a mélyelmű igazi tudós, 1848-ban kiadott „Kiáltó szó Európa népeihez“ czimű kis munkájában, a Bibliáról ezt mondja: „ugy vagyok e könyvvel, mint Socrates azon könyvvel, melyet tanítványai nem értvén, neki átadtak, hogy olvassa el és aztán nekik magyarázza meg. Socrates ugyan is az átadott könyvet elolvassván így szólott tanítványaihoz: „amit értek e könyvből, az mind igen felséges, innen azt hiszem, hogy olyan felséges a többi része is; csak hogy én nem értem“ . . . Tehát, e szerint, a mélyelmű tudós Kerekes Ferencz, ki minden dolgot a mélységéig szokott volt vizsgálni, a Bibliából azt, amit ért felségesnek mondja; és a mit nem ért — következtetve — azt is épen olyan felségesnek hiszi, csak hogy ő nem érti . . . Vajha az új, ujszerű buvárlatok a bibliának, a Kerekes-féle mélyelme előtt is elrejtett helyeit, mindenek előtt — a nem lángelmék előtt is tiszta, felséges világosságban állítanak elő!

Kis-Marja 1884. máj. 1.

Könyves János,
ref. lelkész.

TÁRCZA

A lelkipásztori hivatásról.

— Zwingli. —

(Folytatás.)

A hol ez ily módon történik, ott okvetlenül meg kell lenni az Isten iránti szeretetnek is. — Mert ugyan ki tartaná Istent kegyelmes, hűséges valóságnak, sőt a legfőbb jónak, ha nem szereti őt, főleg miután szent fia a Jézus Krisztus által oly bizonyossá tett kegyelme felől? Ebből következik, hogy egy igazi pásztor sem tekint a jutalomra; mert ha a jutalom bizonyosságában nem kételkedik, meg van benne a hit; a hol pedig hit van, ott szeretet is vagyon. A szolgák egyedül jutalomra néznek, de a fiak nem, hanem dolgoznak hiven atyjuk cselédei közt s a megjutalmazást atyjukra bizzák. — Mi pedig fiak vagyunk Gal. 4. és Krisztus örökös társai Róm. 8. 17. Miért tekintenénk mi szolgák gyanánt a jutalomra és nem Istennek, a mi atyánknak tiszteletere? hogy ne fogadnók el kezéből amaz örökséget az ő tetszése szerint? A mely pásztorban ezen szeretet nem él, sokáig fog ingadozni a guny és üldöztetés tűzpróbái közepett. Ez okból erősítette Krisztus a tanítványokat a szentlélekkel, tüzes nyelvek és sebesen zugó szél zendülésének jeleiben, mielőtt őket prédikálni elküldötte volna. — Előbb jő a szél, jelentvén a világ hullámait és háborgásait; aztán jönnek a tüzes nyelvek, melyek Isten erősítő hatalmát jelentik; melyet ő szeretetének melege által munkál bennünk.

A hamis lelkipásztorokról. A hamis lelkipásztorok nem egyebek, mint hamis próféták, kiket Isten igazi mivoltukban felmutat s mi még sem akarjuk őket felismerni! Krisztus világosan jellemzi őket Máté 7. 15. 16. „Őrizétek magatokat a hamis prófétáktól, kik hozzátok jönnek juhoknak ruhájokban, de belől ragadozó farkasok. Az ő gyümölcseikről ismeritek meg őket. Vajjon szednek-e a tövisről szőlőt, vagy bojtorjánról figét?” Itt a hamis próféták és lelkipásztorok általános jellemző képe van feltüntetve, a valóság szerint. Első ízben is ártatlan és bántalmatlan alakban jönnek hozzánk, mintha szinte ők nem árthatnának miként a juhok, a mint most a pápa hiveit látjuk beszédeikkel közeledni. Mert külső életök és szolgálta személyzetök által — a mint zsarnokok módjára járnak kelnek — úgy mutatják be magokat, mint ragadozó farkasok. A hol Isten tiszta beszédét hallják hirdettetni, mindjárt a hatóságához fordulnak ilyes beszédekkel: úgy látjuk, hogy az Isten imáadására készült varrás nélküli ruha gonoszul tépetik s a keresztyén anyaszentegyház, melyet Krisztus szerzett és saját rózsaszínű vérével fentartott, gonoszsággal felforgattatik stb. Ugyan melyik hívő az, ki sirásra ne fakadna, midőn ily emberek emlegetik Krisztus fájdalmas szenvedését és halálát? A mint azonban beszédüket bevégezték, észreveheted, ha vajjon Krisztust avagy a pénzes szekrényeket hordják e szívökön. Mert beszédük vége rendesen ez: nem tartják meg bezzeg mai napság az atyák rendelkezéseit! (ebből kapják ők a papi járadékokat, nyugdíjakat, első termést, évi templompénzeket, építési kincseket, egyházi kiátkozást, a mások vagyonára való áhítózás más jogaiknak sanyargató hatalmát). Azt mondják, hogy a mise nem áldozat (ebből gyűjtötték az óriási kincshalmazt.) Megvetik a gyónást (ez által kötözik meg ők a lelkiismeretet s nem bocsátják adig szabadon mig gazdag váltságdíjat nem fizettetnek magok-

nak, de nem törődnek semmit az igazi gyónással, sem azzal, hogy miként jut el az ember valódi szívtöredelemre s bünei megismerésére.) Nem adnak semmit Isten anyjára (meny nyiben nem aggatják tele arannyal, ezüsttel és drágakövekkel, miből a fősvénység szörnyeteg férge, minden évben dús aratást kapott; hanem cselekeszik ezt a szegényekkel, mint Mária szegény fia is cselekedte). A szerzetesek és apácák futnak a zárdákba (igenis, a pápa hívének legnagyobb erősített várai a zárdák; oda édesgették a gazdagok és hatalmasok gyermekeit, hol kezesekül tartják őket, hogy annál kevésbé lehessen őket megtámadni. Ezt láthatjuk mai napság: hol kevesebb zárda van, ott Krisztus beszéde kevesebb ellenmondásra talál.) A papok házasodnak (mit Isten maga parancsol; ha azonban ágyasokat tartanak, és a gyermekekért évi tartásdíjat s öt évenként költségeket avagy egyházlátogatási díjakat fizetnének, mi által a püspököknek évenként néhány ezer forint jutna: akkor minden jó rendén lenne.) Lázító beszédeket tartanak (de hogy ők az egész világot dézma fizetés és alattvalói hűbériség alá hajtották, a mi pedig sehol sem parancsoltatik, mindez nem látszik előttök lázadást szítani. Pedig általában ismert dolog, hogy minden lázadás, mely valaha csak létezett, a hatalmasok zsarnoki elnyomásából származott.) Ily gyarlóságokat emlegetnek beszédök végén. a miből látható, hogy ők csalárd látszattal akarják a mi urunk Jézus Krisztus váltságmunkáját behomályosítani. Sőt ha nem így végeznék is képmutató beszédöket, akkor is láthatnák szolgáloményzetökön s az általok kifejtett pompán, ha vajjon Itten dicsőségének avagy saját érzelmi kívánságaiknak kárára munkálkodnak-e. Mert Krisztusnak soha sem volt olyan szolgáloményzete.

Miután pedig ők a keresztyén anyaszentegyházra utalnak, melyet Krisztus keserves halála által szerzett s önmaga alapított, lássuk immár, mi a keresztyén anyaszentegyház. Hol találják meg ezt másutt, mint Krisztusnál, azaz az ő igéjében. Ha Krisztusnál feltalálattik, hogy a pápa hiveinek egyesülése, társasága alkotja a keresztyén anyaszentegyházat, akkor méltán annak kell azt tartani. De ha nem Krisztustól van ilyenek rendelve, miért adja ki magát Krisztus egyházának? Ám legyenek ők pápista egyház vagy gyülekezet; de keresztyén egyház, melyet mi hiszünk (az összes hívő nép,) Jézus Krisztus jegyese: ez oly kevéssé illik rájuk, mint Belial és Isten nem egyeztethetők. Vagy pedig az egyházzal való bitünk csalárd és mulandó embereken alapszik, a mi pedig egyáltalában nem lehetséges. Az egyház, elsőben is, mind azok helyett mondatik, kik bizodalomukat és üdvösségük iránti reménységöket Krisztusra alapították. A mint ő maga mondja Mát. 16, 18: „ezen a kösziklán épitem fel az anyaszentegyházamat“, azaz: népemet Istennel, abban fogom egyesíteni, hogy büneikért megfizető bárány és áldozat vagyok; s a ki erre támaszkodik, az meggyógyul, idvezül, és az én szenteimnek azaz: az én népemnek és gyülekezetemnek tagja leend. Tehát Krisztus nevéből kiviláglik, hogy a keresztyén anyaszentegyház mindazok alkotják, kik Krisztusban hisznek. Mert valóban, a ki ezen kösziklán épült, az az anyaszentegyházban benn van, mert az anyaszentegyház kösziklán épült. Továbbá az „egyház“ elnevezés vétetik „gyülekezet“ helyett is. Igy például a korinthusi keresztyének hivattak korinthusi egyháznak, kik egyébiránt az egytetemes egyház tagjai is valának; ettől eltekintve neveztetnek egyháznak azaz gyülekezetnek. A mily kevéssé bocsáthat ki például a korinthusi egyház az összes keresztyénség számára parancsokat vagy tilalmakat, ép oly kevéssé adhat a pápista egyház, a mely csakis egy külön egyház (ha t. i. meg van benne a Krisztusban való hit) más embereknek kötelező rendelkezéseket avagy parancsolatokat.

Mindezt a szentírásból vett számos bizonyítékokkal együtt más helyen kellőképen felfogjuk mutatni; ezuttal sem nem helyszerű, sem nem szükséges arról beszélni. A pápa hívei tehát, midőn az anyaszentegyház bomladozásán sopánkodnak, tulajdonképen saját veszteségükön bánkódnak. Mert mennél többen térnek meg az igaz hitre, annál nagyobb lesz az egyház, még ha pápa vagy püspökök nem volnának is e földön. Így azonban szép színe van a dolognak, ha ők mintegy a juhokért látszanak fáradozni; pedig tulajdonképen csak azok nyírásával s gyapjujukkal törődnek: mert különben tudniok kellene, hogy Isten egyháza, Isten népe — vagy bármiképen nevezzük is azt — más legelőn nem táplálkozhatik, csak egyedül Isten igéje által.

És ha ez mindenütt gazdagon, bőséggel adatik, nem kellene panaszkodniok a bomladozás fölött, hanem örülniök kellene, hogy Isten igéjének legelő helye oly gyönyörűen gyarapodik. Nem ér semmit emez ő beszédmodoruk: igen, ha az atyák véleménye szerint hirdetnék az igét. Krisztus ama mondása (Mát. 4, 4.) „nemesak kenyérrel él az ember, hanem Istennek minden igéjével, mely az ő szájából származik“, nem függ az atyák ítéletétől vagy magyarázatától. mert hiszen ő az ígérő beszél, mely az ő szájából származik. V. Móz. 8, 3-ról ugyanez áll szóval: hogy prédikáltak, milyen volt a keresztyének hite azok előtt, kiket atyáknak nevez az egyház? Mimódon hirdették az apostolok ez Isten igéjét? E kérdésből kitetszik, hogy a pápa hívei csak áltatni akarják az embereket, az atyákra való hivatkozással. A keresztyénség soha sem volt kegyesebb és ártatlanabb, mint midőn Isten egyszerű beszéde emberi tételek és kényszer által el nem torzított.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Nyilvános köszönet.

Miután a végzetszerű árviz pusztító hatalma által le-sujtott, de romjaiból újra éledező egyházunkat Isten annyira megsegítette, hogy templomunk már készen áll, és azt f. évi május hó 25-én ünnepélyes istenisztelettel megnyitni szándékozunk, idejét látjuk annak, hogy legforróbb hálánkat kifejezzük mind azon jóltevők iránt, kik ez Ur házában föl-építéséhez önkéntes szives adománnyal járulni kegyeskedtek. Igen, e templom, egyházunk tagjainak elismerésre méltó áldozat hozatalán kívül, legnagyobb részben az emberbaráti szeretet filléréiből, főképen pedig magyar és külföldi protes-táns hitfeleink kegyes adakozásából építettett föl. Ugyan-azért egyháztanácsunk elhatározta, hogy az összes adako-zók nevei kinyomatandó és kiosztandó emlékfüzetben meg-örökítettessenek. De ezuttal nyilvánosan is hálás köszönetün-ket nyilvánítjuk azon főnkkölt lelkű s vallásos érzelű nők iránt, kik az Ur asztala fölszereléséhez — sok időt és fáradságot igényelt-önkéntes szives adománnyal járulni kegyes-kedtek. Ugyanis adományozott id. gróf Ráday Gedeonné, szül. Bárczay Anna urnő egy értékes, bordószin, gazdag sárga himzéssel s bibliai mondatokkal ellátott urasztali teritőt. — Balogh János kir. tanácsos s kir. közjegyző neje szül. Szarvady Szidónia urnő egy hófehér, sárga himzéssel készült s Krisztus végvacsorája egyik jelvényével a kehely-lyel s bibliai mondattal ellátott urasztali teritőt. — Rozinszky Irma urnő egy kék atlasz sárga himzéssel és arany rojttal diszitett urasztali teritőt. — Besenyey Károly halasi birto-kos neje, szül. Péter Julianna urnő egy finom damask urasz-

tali teritőt. dr. Kovács József orvos ur, ugy saját, mint édes atyja Kovács Zsigmond és testvérei Ödön és Malvina nevében, egy urasztali diszes aranyozott ezüst kelyhet.

Legyen a kegyes jóltevőkön Isten áldása!

Szeged 1884. május 12.

A szegedi ref. egyháztanács.

Különfélék.

Nemes adományok. Király ő felsége, saját pénztárából a k.-szentmártoni és nagybecskereki ev. ref. egyházak segélyezésére 100—100 frt kegyes adományt küldött.

Templom felszentelés Szegeden e hó 25-én tartatik meg, Debreczenből Révész Bálint püspök és Csiky Lajos theol. tanár urak e szép ünnepélyen részt vesznek; e célból e hó 23-án elutaztak.

Apafi sóalapítvány ügyében, mely a debreczeni főiskolát illeti, a magyar királyi pénzügyminiszterium jogügyi igazgatóságának és a debreczeni főiskolának megbizottai, Budapestén folyó hó 23-án kezdték meg tanácskozásaikat. Vajha sikerülne a békés kiegyezkedés s elvégre már a debreczeni főiskola élvezetébe juthatna ezen fejedelmi alapítvány jótéményének. A debreczeni főiskola képviselői ez ügyben: Gróf Degenfeld József, Id. Gróf Ráday Gedeon és Ritook Zsigmond egyházmegyei gondnokok és K. Tóth Antal egyházkerületi és főiskolai ügyész.

Gyászhir: Fájdalmas részvétellel értesültünk a csapás-ról, mely Dr. Ballagi Aladárt szeretett nőjének elhalá-lozása következtében oly leverőleg érte. Az alig 22 éves nő, szül. Bauer Ottilia folyó hó 14-én már az anyaföld kebe-lébe helyeztetett Budapestén, koporsója felett Petri Elek theologiai tanár szólott és könyörgött a fájdalom igaz hang-ján, a sirnál pedig Farkas József szintén theologiai tanár jellemezte az elhunytat s irta le a nagy veszteséget, melyet most már a családnak éreznie kell. A vigasztalódás és eny-hület balzsama gyógyítsa meg a sebzett sziveket!

Értesítés. 1. A „Keresztyén egyház történelme“ II. kötetére előfizetett 3 frt a jelen hermadik füzettel le van törlesztve; de a kötet nincs befejezve. Ennélfokva t. előfi-zetőimet arra kérem, hogy a negyedik füzetre is (mely több lesz 10 ivnél) sziveskedjenek az egy frtot a maga idejében beküldeni.

2. Azon t. előfizetőim, kik vidéken vannak, vagy Sá-rospatakról eltávoznak, sziveskedjenek az 1 frthoz még 10 kr ajánlási díjt csatolni, hogy így egyes példányok elveszése vagy illetéktelen kezekbe jutása elő ne fordulhasson, a mint ez már nehányszor megtörtént.

3. A nevezett egyháztörténelem I. kötetére 3 frt (n 8-rét, XIV+529. l.), a II-ikra 4 frt. (40 ivnél több lesz), a III-ikra 3 frtjával (30 ivnél több lesz), előfizetéseket vagy megrendeléseket még mindig elfogadok. A kötetenkénti szétküldést bérmentesen teljesítem; a füzetenkénti szétküldésnél minden füzethez 10 kr. ajánlási díjt kérek csatolni, a portót magam fedezem. Ezen intézkedést a szétküldés biztossága igényli.

4. Warga Lajosné, Rajka Teréz utolsó művét, „Egy nagynéne leveleit“ 8-rét, VI+134. l. (mely azon felnött ha-jadonoknak és fiatal asszonyoknak van írva, kik a magyar gazdaszony teendőiről, az élet különböző viszonyai közt való

magaviseletéről, érdekes elbeszélés alakjában, nem külföldi minták után, hanem egy jó magyar nő tapasztalata után, utasítást akarnak nyerni), az Egyháztörténelem előfizetői 60 kr. bolti ár helyett 50 kr-ért megszerezhetik (bérmentett-küldéssel.) Tömegesebb megrendelésnél, öt példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgálók. Sárospatakon, 1884. május 1. Varga Lajos theol. tanár.

Jelentés. A sárospataki ref. főiskolában az 18^{83/84}-dik iskolai évet befejező vizsgálatok következő rendben fognak megtartatni:

I. Az előkészítő (progymnasiumi) osztályban és a gymnasiumban. Május hó 20. és 21-én a VIII. osztály osztályvizsgálata. — Május hó 23., 24., 26., 27. és 28-án írásbeli érettségi vizsgálatok. — Vasárnap, június hó 15-én, délutáni istentisztelet után az V—VIII. osztály énekkarának és a zenetanulók vizsgálata. — Hétfőn, június hó 16-án egész nap az előkészítő (progymnasiumi) osztály vizsgálata, saját tantermében; továbbá délelőtt a III. és IV. osztály rajzvizsgálata, saját tantermében; délután az I—II. osztály szépírási, továbbá az I—IV. osztály ének- s ezek után az V—VIII. osztály tornavizsgálata. — Június hó 17., 18. és 19-en az alsó négy osztály vizsgálata, saját tantermében, minden tantárgyból. 19-én, csütörtökön délután a francia nyelvet tanulók vizsgálata, a VI. osztály tantermében. — Pénteken és szombaton, június hó 20. és 21-én az V., VI. és VII-ik osztály vizsgálata; mindenik osztály két csoportban. — A VI. és VII. osztály a vallásvizsgálaton külön-külön csak egy csoportot képeznek, tehát az egész osztály egyszerre megy be és pedig a VI. osztály saját tantermébe, a VII. a VIII. osztály tantermébe. — A többi tantárgyakból az V. osztály első csoportja saját tantermében, a második csoport pedig a II. osztály tantermében tesz vizsgálatot. A VI. osztály első csoportja saját tantermében, második csoportja pedig a III. osztályéban. A VII. osztály azon csoportja, mely mennyiség- és természettanból pénteken, június hó 20-án tesz vizsgálatot, e napon a természettan tanteremben, a másik csoport pedig saját tantermében gyűl össze vizsgálatra. A második napon, szombaton, június hó 21-én, ez osztály első csoportja saját, — második csoportja pedig a VIII. osztály tantermében tesz vizsgálatot. — Hétfőn, kedden, szerdán és csütörtökön, június hó 23., 24., 25., 26-dik napjain az érettségi vizsgáló-bizottság előtt szóbeli érettségi vizsgálat. — Pénteken és szombaton, június hó 27. és 28-án magánvizsgálatok.

II. Az akadémiában. A vallás- és egyháztudományi, valamint a bölcsészeti szakban a colloquiumok a rendes előadási órákon és tantermekben tartatnak mindennap június 30-ig. — A jog- és államtudományi szakban az alap- és államvizsgálatok letehetéseért a folyamodványt a szakel-nökhöz kell beadni június 15—20-dik napjáig bezárólag. A vizsgálatok határnapjának kitűzéséről az illetők hátratilag fognak értesítettetni.

Jegyzet. Június 29-én, vasárnap délelőtt isteni tisztelet a városi templomban; ezt követi a főiskola imatermében a Hegedüs-ünnepély, délután ugyanott igazgatói jelentés s ezzel kapcsolatban az akadémiái pályadíjakat nyert művek jelígs leveleinek felbontása; az ifjusági énekkar

vizsgálata, szavalási verseny s a pályadíjak kiosztása. — Június 30. és július 1. napjain egyházkerületi közgyűlés.

Midőn a fentebbi vizsgálati rendet közzéteszszük: a t. cz. szüléket, gyámokat, pártfogókat s általában a tanügy barátait tisztelettel meghívjuk és szívesen felkérjük a megjelenésre. Sárospatak, 1884. május 15. A z i g a z g a t ó s á g.

Tartalom: A prófécia jelentősége a kijelentésben. (Vége.) Bethlendi Endre. — Egy két szó a vasárnapügy érdekében. (Folytatás.) Nagy Elek. — Egyről másról a gyakorlati életből. Böszörményi Béla. — „A tüfoka“ és még két szentirati hely. (Vége.) Könyves János. — Tárca: A lelkipásztori hivatásról. (Folytatás.) Erdős József. — Nyilvános köszönet. A szegedi ref. egyháztanács. — Különfélék. — Hirdetés.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉS.

Pályázat

a békésbánati ref. egyházmegyébe kebelezett f ü z e s - g y a r m a t i ref. egyház lelkési állomására.

Évi fizetés:

1. Kézpénz 107 forint 10 krajczár o. é.
2. 40 köböl buza.
3. 40 köböl árpa.
4. 50 font hus.
5. 30 font fagygyu.
6. 80 font só.
7. 2 itcze méz.
8. 2 itcze vaj.
9. 1 font bors.
10. 2 sovány sertés.
11. 2 öl kemény tűzifa.
12. 500 kéve fűteni való nád.
13. Örlés, darálás.
14. Stóla az egyházkerület határozata szerint.

15. Egy telekföld, az utána járó legelő illetőséggel együtt, mely tesz összesen 96 holdat, (1200 □ ölével számítva.) Ezen földet a lelkész maga mivelteti, adóját az egyház viseli.

16. Tisztességes lakás tisztittatással.

Lelkek száma: 5661.

Az egyház a tiszántuli egyházkerületben 1-ső osztályu.

Pályázati kérvények az 1884. június 20-dik napjáig Szabó János békés-bánati ref. egyházmegyei espereshez Körös-Tarcsára — Békésmegye — küldendők.

Debreczen, 1884. május 24.

Révész Bálint,
püspök.